

AHO JUHANI

ENSIMMÄISET
NOVELLIT

Juhani Aho
Ensimmäiset novellit

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=36366782

Ensimmäiset novellit:

Содержание

SIIHEN AIKAAN, KUN ISÄ LAMPUN OSTI	4
I	4
II	8
III	11
IV	15
V	18
SIPOLAN AAPON KOSIORETKI	21
I	21
Конец ознакомительного фрагмента.	26

Juhani Aho

Ensimmäiset novellit

SIIHEN AIKAAN, KUN ISÄ LAMPUN OSTI

I

Siihen aikaan, kun isä lampun osti, sanoi hän äidille näinikään:

–Äiti hoi, kuulehan,—eiköhän ostettaisi lamppua meillekin

–Mitä lamppua!

–No, etkö sinä tiedä, että kirkonkylän kauppamies on Pietarista tuonut semmoisia lamppuja, joista yksi näyttää enemmän kuin kymmenen pärettä. Jo ovat pappilaankin semmoisen ostaneet.

–Onko se semmoinen, että, kun se keskellä huonetta palaa, näkee joka nurkassa lukea melkein kuin selvällä päivällä?

–Se se on—ja siinä palaa öljy, eikä tarvitse muuta kuin sytyttää iltasella, niin se palaa sammumatta, vaikka aamuun asti polttakoon.

–Mutta mitenkä se märkä öljy palaa?

—No, mitenkäs viina palaa?

—Mutta saattaisihan siitä tulla tulipalo koko taloon—kun viina syttyy palamaan, ei se sammu vedelläkään.

—Eihän siitä mitenkä talo palamaan pääse, kun öljy on kiintonaisten lasin sisässä ja tuli on myöskin.

—Lasin sisässä!—Mitenkä se tuli saattaa lasin sisässä olla—eikö se poksahda rikki?

—Tuliko?

—Ei, vaan lasipa.

—Poksahda rikki! Eikä poksahda—kyllä se saattaa poksahdaakin, jos tulta liian korkealle vääntää, mutta onko pakko vääntää.

—Tultako vääntää'—Elä—elä, mitenkä sinä tulta väännät!

—No, ka—kun ruuvia vääntää oikeaan käteen, niin sydän nousee—siinä on niinkuin kynttilässäkin sydän, ja tuli nousee myöskin, mutta kun vasempaan käteen, niin se pienenee, ja kun sitten puhaisee, niin se sammuu.

—Vai sammuu—mutta en minä sitä nyt ymmärrä, vaikka kuinka selittelisit—mitä lieenee niitä uusmuotisia herrain laitoksia.

—Kyllä sitten ymmärrät, kun saat nähdä, jahka minä sen ostan.

—Paljonko se maksaa

—Seitsemän ja puoli markkaa—öljy erittäin, ja sitä saa markalla kannun!

—Seitsemän ja puoli markkaa, ja vielä öljy erittäin! Sillähän saa jo pärekupoja moneksi talveksi, jos ostaa tahtoo, mutta kun

Pekka niitä kiskoo, ei mene penniäkään hukkaan.

–Ei lampussakaan hukkaan mene, ja maksavathan ne metsätkin, eikä meidän maalla enää niin joka paikasta pärepuita otetakaan; pitää etsiä ja vedättää korven taustalta asti tänne suohautaan, ja sieltäkin jo kohta ovat lopussa.

Äiti kyllä tiesi, etteivät pärepuut vielä kuitenkaan niin yht'äkkä taida loppua, koskapahan siitä tähän asti ei ole mitään kuulunut, mutta että nyt vain piti se syyksi sanoa, kun lamppua teki mieli. Mutta ei se äiti siitä asiasta kuitenkaan sen enempää sanonut, sillä isä olisi saattanut suuttua. Ja koko lamppu olisi ehkä sitten saattanut jäädä näkemättä ja ostamatta. Taikka olisivat johonkuhun muuhun taloon ennen ennättäneet lampun ostaa, ja kohta olisi koko pitäjä puhunut, että se talo oli—pappilaa lukuun ottamatta—ensimmäinen, jossa alettiin lamppua polttaa. Näin se äiti ajatteli sitä asiaa ja sanoi sitten isälle, että »osta sitten vain, jos mieli tekee, sama kai minulle on, mikä palaa, pärekö vai muu öljy, kunhan vain kehrätä näen. Milloinka sinä sen sitten ostaisit?»

–Ajattelin, että sopisi ehkä jo huomenna lähteä—olisi vähän muutakin asiaa kauppamiehelle.

Tämä oli keskellä viikkoa, ja äiti kyllä tiesi, että ne muut asiat olisi ennättänyt lauantainakin ajaa, mutta ei hän nytkään virkkanut mitään, ajatteli vain, että kuta pikemmin sitä parempi. Ja jo samana iltana kannatti isä aitasta sen ison matkakirstun, jossa ukkovaari ennen vanhaan Oulussa käydessään eväänsä kuletti, ja käski äidin täyttää sen heinillä sekä panna pumpulia

keskelle. Me lapset kysyimme, minkä tähden siihen ei panna muuta kuin heiniä ja sitten pumpulia keskelle, mutta äiti käski meitä olemaan vaiti. Isä oli paremmalla tuulella ja selitti, että hän tuo kauppamieheltä lampun, joka on lasista ja saattaisi särkyä, jos sattuisi kaatumaan tai reki muuten tärskähtäisi.

II

Sinä iltana me lapset pitkän aikaa valvoimme ja ajattelimme sitä uutta lamppua, mutta se vanha istukas-Pekka, joka kaikki päreet kiskoi, alkoi jo heti kohta kuorsata, kun päre oli sammutettu. Eikä hän edes kertaakaan kysynyt, mikä se lamppu oli, vaikka meillä siitä niin paljon puhetta riitti.

Isä viipyi matkallaan koko päivän, ja se päivä tuntui meistä kaikista hyvin pitkältä, ettei tahtonut syöntikään käydä, vaikka oli maitovelliä puoliseksi. Istukas-Pekka se vain söi muidenkin edestä ja kiskoi sinä päivänä päreitä orren täyteen. Äitikään ei sinä päivänä monta leperettä kehrännyt, kun aina tuli menneeksi ikkunaan katsomaan, eikö isää jo näkyisi jäältä tulevaksi. Muutaman kerran hän sanoi Pekalle, ettei niitä päreitä enää taideta tarvitakaan, mutta Pekka ei sitä puhetta edes senkään vertaa mieleensä pannut, että olisi kysynyt, miksi nyt ei enää muka päreitä tarvittaisi.

Vasta iltaista syötyäessä kuului ruunan kulkunen kartanolta.

Pala suussa me kaikki lapset kapistimme ulos, mutta isä ajoi meidät pirttiin ja käski istukas-Pekan tulla kirstua reestä nostamaan. Pekka jo silloin pankon nurkalla torkkui ja oli siinä käynyt niin kömpelöksi, että kolahdutti kirstun jalan kynnykseen, kun sitä isän kanssa pirttiin kantoi. Mutta siitä olisi hän saanut isältä korvilleen, jos olisi ollut nuorempi mies, mutta hän oli vanha ukko, eikä isä itseään vanhempaa miestä ole

eläessään lyönyt.

Paha hänet ehkä sittenkin olisi perinyt, jos lamppu olisi särkynyt, mutta ei sille toki tullut mitään.

—Mene uunille, sen tollo! ärjäisi isä Pekalle, ja Pekka nousi uunille.

Mutta isä oli jo ottanut lampun kirstusta ja riiputti sitä kädessään.

—Kas, tässä tämä nyt on, tämmöinen tämä nyt on—tänne lasin sisään pannaan öljy, ja tuo suikale siellä sisällä on veeku—pysykää ulompana päreinenne siinä!

—Eikö sitä panna palamaan? kysyi äiti ja siirtyi päreineen vähän ulommaksi.

—Oletko sinä hupakko—mitenkä se palamaan pannaan, kun ei ole vielä öljyäkään?

—No, mutta eikö sitten saata panna öljyä?

—Vai öljyä panna, e-hei! Niin sen äkkinäinen luulisi, mutta kauppamies varoitti moneen kertaan, ettei saa tulen valolla öljyä panna, se saattaisi syttyä ja polttaa koko talon.

—Milloinkas siihen sitten saa sitä öljyä panna?

—Päivällä, päivällä, etkö sinä jouda päivää odottamaan—ei se niin kovin kummaa ole!

—Oletko sinä sen sitten jo nähnyt palavan!

—Minäkö? Jo toki montakin kertaa olen lampun palavan nähnyt—olen nähnyt pappilassa, ja tätäkin jo kauppamiehen luona koetettiin.

—No, paloiko se?

–Paloihan se, ja kun pantiin puodin luukut kiinni, niin olisi nähnyt vaikka nuppineulan lattialta—katsokaa, tässä on tällainen kuoppa, ja kun tuossa tuli palaa, tämän soikulaisen lasin sisässä, niin valo ei pääse kattoon jossa sitä ei tarvitakaan, vaan leviää alas kaikki, niin että näkee vaikka nuppineulan lattialta.

Kyllä meidän kaikkien olisi kovasti tehnyt mieli koettaa, näkisikö vaikka nuppineulan lattialta, mutta isä ripusti lampun kattoon ja rupesi syömään.

–Tänä iltana pitää vielä pärevalkeaan tyytyä, sanoi isä syödessään, mutta huomenna tässä talossa poltetaan lamppua.

–Katsos, isä, Pekka on tänäpäivänä kiskonut orrellisen päreitä.

–Ka, eikö ole kiskonut—kyllä nyt on syttyjä täksi talveksi—muuhun ei nyt enää päreitä tarvitakaan.

–Tarvitaan niitä siltä vielä saunassa ja navetassa, sanoi äiti.

–Mutta tuvassa poltetaan lamppua, sanoi isä.

III

Tänä yönä en nukkunut senkään vertaa kuin edellisenä, ja kun aamusella heräsin, olisin melkein itkenyt, jos olisin iljennyt, kun muistin, että lamppu vasta iltasella pannaan palamaan. Olin nähnyt unta, että isä yöllä pani öljyä lamppuun, ja että se sitten koko päivän paloi.

Heti päivän tultua kaivoi isä siitä matkakirstusta isomahaisen putelin ja kaatoi siitä jotakin pienempään puteliin. Olisimme mielellämme kysyneet, mitä siinä putelissa oli, mutta emme uskaltaneet, sillä isä oli niin totisen näköinen, että meitä vähän pelotti.

Mutta kun hän laski lampun alemmaksi katosta ja rupesi sitä ruuvaamaan ja vääntelemään, niin ei äiti enää malttanut olla ääneti, vaan kysyi:

—Mitä se isä nyt tekee?

—Panen öljyä lamppuun.

—No, vaan särethän sinä sen—mitenkä sinä saat tuon sijoilleen, jonka irti väänsit?—Äiti ei tiennyt, emmekä me muutkaan tienneet, miksi sanottaisiin sitä, jonka isä oli lasiastiasta irti vääntänyt. Isä ei virkkanut mitään siihen, käskihän meidän vain pysyä loitommalla. Sitten hän kaasi siitä pienemmästä putelista siihen lasiastiaan, niin että se tuli melkein täyteen, ja nyt me arvasimme, että isommassakin putelissa mahtoi olla öljyä.

—No, eikö siihen nyt tulta pannakaan? kysyi äiti taas, kun kaikki ne irti väännetyt kalut olivat paikoillaan ja kun näki, että isä nosti lampun kattoon.

—Nytkö päivällä?

—Niin, no saisihan tuota nyt koetella, mitenkä se palaa.

—Kyllä se palaa—odota vain iltaa eläkä hätäile!

Ruokalevon jälkeen kantoi istukas-Pekka jäisen pärepölkyn sisään ja romahutti sen olaltaan lattialle, niin että koko tupa hytkähti ja öljy lampussa liikahti.

—So, so! sanoi isä. Mitä sinä nyt?

—Toin pärepölkyn sulamaan—eihän sitä jäistä ruojaa kukaan kisko.

—Eihän sitä ole pakko kiskoakaan, sanoi isä ja iski meille silmää.

—No, ei kai se tuommoisenaankaan pala.

—Eihän sen ole pakko palaakaan.

—Eikös niitä sitten päreitä enää kiskotakaan?

—Entäs jos ei kiskottaisikaan.

—Sama minulle on, jos isäntä itse ilman toimeen tulee.

—Eikös se Pekka näe, mikä tuolta orresta riippuu?—Kun isä tämän sanoi, katsahti hän ylpeästi lamppuun ja säälivästi Pekkaan. Pekka asetti pärepölkkinsä soppeen pystyyn ja katsahti vasta sitten lamppuun.

—Se on lamppu, ja kun se palaa, niin ei pärevalkeaa enää tarvitakaan.

—Vai ei tarvitakaan, sanoi Pekka ja lähti muuta puhumatta

havutukilleen tallin taakse. Pekka pienenteli itsensä korkuisen havukoon sinä päivänä niinkuin muinakin, mutta muulta väeltä ei tahtonut tulla mitään valmista. Äiti koetti kehrätä, mutta kuontalo ei kulunut puolilleenkaan, kun hän jo rukkinsa syrjään siirsi ja lähti ulos.

Isä vähän ensin kirvesvartta veisteli, mutta tottapa työ oli vastahakoista, koska se kesken jäi. Äidin mentyä meni isäkin; lieneekö kylään mennyt, vai minne. Mennessään hän kielsi meitä minnekään lähtemästä ja uhkasi kurittavansa, jos kuka meistä sormellaankaan lamppua koettelisi. Mutta ennen me olisimme papin kaulusta uskaltaneet mennä koettelemaan kuin lamppua. Se meitä vain pelotti, että jos se nuora, josta se orressa riippui, itsestänsä yht'äkkiä katkeaa ja sitä sitten sanotaan meidän syyksemme.

Ikävältä meistä kuitenkin rupesi aika pirtissä tuntumaan, ja kun ei muuta tiedetty, päätettiin lähteä miehissä mäkeen. Koko kylällä oli yhteinen vesitie joelle, ja samassa paikassa oli hyvä mäki, josta keikka juoksi aina avannon toiselle puolelle pitkän matkan.

—Tuolla tulevat Lamppulan lapset! huusivat kylän lapset, kun näkivät meidän tulevan.

Me kyllä ymmärsimme, mitä he sillä tarkoittivat, mutta kuitenkin kysyimme me: »Mitkä Lamppulan lapset—eihän meidän talon nimi ole Lamppula.»

—Jos kohta—mutta eikös teille ole ostettu semmoista lamppua?

–No, mutta mistä tekin sen jo tiedätte?

–Sinun äitisi oli meidän pihan läpi kulkiessaan sanonut äidille, että teidän isänne on kauppamieheltä ostanut semmoisen lampun, että, kun se palaa, näkee vaikka nuppineulan lattialta, sanoi lautamiehen tyttö.

–Se kuuluu olevan ihan samanlainen kuin se, joka on pappilankin salissa—niin kertoi teidän isänne meillä vast'ikään, ja minä itse kuulin sen, sanoi kievarin poika.

–No, onhan teillä sitten semmoinen lamppu? kysyivät kaikki kylän lapset.

–On, mutta ei sitä nyt saata mennä katsomaan, kun se ei päivällä pala; mutta kun ilta tulee, niin sitten mennään kaikki.

Me laskea jyräsimme mäkeä hämäriin asti, ja aina kun noustiin mäen päälle, niin puhuttiin kylän lapsille lampusta.

Sillä lailla kului aika nopeammin, kuin luultiinkaan, ja kun oli vielä viimeisen kerran laskettu, niin lähdettiin miehissä kotia kohti juoksemaan.

IV

Pekka seisoj vielä havutukkinsa ääressä eikä edes päättäänkään kääntänyt, vaikka me huusimme hänelle kaikki yhteen ääneen, että tulisi katsomaan, kun lamppu pannaan palamaan.

Yhdessä avauksessa syöksähdimme tupaan koko lapsilauma.

Mutta siinäpä meille jo tulikin seisaus. Lamppu olikin jo pantu palamaan ja loisti katosta meitä vastaan niin kirkkaasti, ettemme osanneet muuta kuin silmät sirrallaan siihen tirkistellä.

–Ovi kiinni, ostolämmin! huusi ääni pöydän päästä.

–Lentävät kuin kanat tuleen, kuului äiti toruvan karsinasta päin.

–Ei tuo kumma ole, jos sitä lapset säikähtävät, koskapa minä, vanha ihminenkään, en osaa muuta kuin päivitellä, kuului kievarin vanha emäntä sanovan.

–Mutta joka paikkaan se meidänkin tyttö ennättää, sanoi lautamiehen miniä.

Kun silmät alkoivat vähän selvitä, huomasimme me vasta, että tupaa oli naapurin väkeä puolillaan.

–No, tulkaa nyt lapset vähän likemmäksi, että oikein näette, puhui isä paljoa lempeämmällä äänellä kuin äsken.

–Kopistelkaa lumi jaloistanne ja tulkaa tänne karsinaan, täältä se oikein korealta näyttää, sanoi taas vuorostaan äiti.

Kuurtaen kaartaen me kiersimme äidin luo ja istuimme kaikki rinnakkain hänen viereensä penkille. Nyt me vasta hänen

turvistaan uskalsimme oikein ruveta lamppua tarkastelemaan. Emme juuri olleet ajatelleet, että se ihan tuolla tavalla palaisi, kuin se nyt paloi, mutta kun taas mietimme sinne ja tänne, niin kyllä se tuossa nyt paloi, niinkuin pitikin. Ja kun vielä vähän aikaa katselimxne, niin tuntui meistä, kuin olisimme jo aikoja sitten ajatelleet, että sen pitäisi palaa, niinkuin se nyt paloikin.

Mutta sitä emme kuitenkaan osanneet ymmärtää, mitenkä tuli oli saatu tuonne lasin sisään. Kysyimme sitä äidiltä, mutta äiti sanoi: »Tottapahan sitten saatte nähdä».

Kilvan kyläläiset lamppua kiittelivät, ja mikä mitäkin sanoi. Kievarin vanha emäntä sanoi, että »sehän paistaa ihan yhtä tasaisesti kuin taivaan tähti». Kipeäsilmäisestä lautamiehestä oli se siitäkin syystä mainio, »ettei siitä ollenkaan savua lähtenyt, jotta sitä saattaisi vaikka kamarissakin polttaa, eivätkä seinät mustuisi ollenkaan». Siihen sanoi isä, että »kamaria vartenhan se alusta pitäen on tehtykin, mutta hyvä se on näin pirtissäkin, kun ei tarvitse monen päreen kanssa tuhrata, ja tällä yhdellä tulella näkee koko joukko, vaikka kuinka monta olisi».—Kun äiti virkkoi, »ettei kirkon pienempi ruunukaan sen kirikkaammin valaise», niin isä käski minun ottaa aapisen ja mennä ovensuuhun koettamaan, tokko tuolla lukea näkisi. Minä menin ja aloin lukea »Isämeitää». Mutta silloin kaikki sanoivat, että »se poika osaa sen ulkomuistista». Silloin äiti sieppasi minulle virsikirjan hyllyltä, ja minä rupesin lukemaan »Jerusaleminkin hävitystä».

—No, ei häntä kummempaa ole vielä ennen nähty! ihmettelivät kyläläiset.

Sitten isä vielä sanoi, että »jos kellä olisi nuppineula, niin saisi viskata sen lattialle, ja se kyllä paikalla löytyisi».

Lautamiehen miniällä oli nuppineula rinnassa, mutta kun se heitti sen lattialle, niin se menikin sillan rakoon, eikä sitä löydetty, vaikka mitä olisi tehty.

V

Vasta kun kyläläiset olivat lähteneet pois, tuli Pekka pirttiin.

Hän ensin vähän silmiään siristi lampun outoa valoa vastaan, mutta riisui sitten vain rauhallisesti nutun päältään ja töppöset jalastaan.

–Mikä se tuolla katon rajassa killuu niin, että silmiä häikäisee? kysyi hän viimein, kun oli saanut sukkansa orrelle asetetuiksi.

–Arvaappas nyt, mikä se on, sanoi isä ja vilkutti äidille ja meille silmää.

–En minä häntä arvaa, sanoi Pekka ja läheni lamppua.

–Ehkä se on kirkon ruunu, ivasi isä.

–Jos lienee, arveli Pekka, mutta oli jo tullut uteliaaksi ja aikoi koetella lamppua.

–Ei sitä koetella tarvitse—pitää se uskoa koettelemattakin.

–No, no—en minä häntä tahdokaan, sanoi Pekka vähän vapisevalla äänellä ja vetäytyi penkilleen ovensuuseinälle.

Äidin taisi käydä Pekka parkaa vähän sääliksi, koskapahan rupesi selittämään hänelle, ettei se ruunu ole, mutta että sitä sanotaan lampuksi, ja että siinä palaa öljy, eikä nyt enää tarvitse pärettä polttaakaan.

Pekka ei kuitenkaan siitä puheesta ymmärtänyt sen enempää, kuin että rupesi tuota päivällä tuomaansa pärepölkyä kiskottavakseen pienentelemään, mutta isä sanoi hänelle, että »johan minä päivällä sanoin, ettei nyt enää tarvitse päreitä

kiskoa».

—Enhän minä häntä enää muistanut, mutta olkoon sitten, koska ei enää tarvitse—ja Pekka pisti pärepuukkonsa seinänrakoon.

—Kyllä se nyt siinä ruostumaan joutaa, sanoi isä, mutta Pekka ei enää puhunut mitään.

Vähän ajan perästä hän rupesi kenkiään paikkaamaan. Kurotti orrelta päreen, pisti sen pihtiin ja istui jakkaralleen pankon nurkkaukseen. Me lapset huomasimme sen ennen kuin isä, joka, selin Pekkaan päin, kirvesvarttaan lampun alla veisteli. Emme kuitenkaan mitään virkkaneet, mutta nauraa kuhersimme vain keskenämme ja ajattelimme, että »annas, kunhan isä näkee—mitähän sanoo!» Ja kun isä sen näki, niin hän astui kädet kupeissa Pekan eteen ja kysyi hyvin pilkatun, että »mitä sinä siinä nyt niin tarkkaa teet, kun et muiden tulella näe?»

—Kenkiäni minä tässä paikkaan, sanoi Pekka.

—Vai kenkiäsi sinä paikkaat—mutta jos et näe sitä työtäsi tehdä sillä tulella, jolla minä, niin mene sitten päreinesi vaikka saunaan tai saunan taakse.

Ja Pekka lähti.

Pisti kengät kainaloonsa ja otti jakkaransa toiseen käteen, päreen toiseen. Hiljalleen hän kyhni ovesta porstuaan ja kolisteli sieltä kartanolle. Paretuli roihahti tuulessa tavallistaan isommaksi, ja soma rusko valaisi vähän aikaa aittoja, tallia ja navetan päätyä. Tuota me lapset ikkunasta katselimme, ja se oli meistä hyvin kaunista. Mutta kun Pekka saunan ovesta

sinne sisään kumartui, niin pimeni taas kaikki kartanolla, ja sen sijaan näimme me vain lampun häikäisevän kuvaimen mustassa ikkunassa.

Sen perästä ei meillä enää pärettä pirtissä milloinkaan poltettu. Lamppu se vain katossa loisti, ja usein sitä kyläläiset kävivät sunnuntai-iltoina ihmetellen katselemassa. Koko pitäjässä kohta tiedettiin, että meidän talo oli ensimmäinen, jossa—pappilaa lukuun ottamatta—alettiin lamppua polttaa. Meidän jälkeen osti lautamies samanlaisen lampun, kuin meidänkin oli, mutta kun hän ei sitä milloinkaan sytyttämään oppinut, niin hän möi sen kievariin, ja siellä se on vielä nytkin. Köyhemmät talot eivät ole vielä yrittäneetkään lamppua itselleen hankkia, vaan tuhraavat vielä tänäkin päivänä pitkät puhteensa pärevaikean ääressä.

Mutta sitten, kun meillä oli lamppu ollut vähän aikaa, piilusi isä tuvan seinät ihan valkoisiksi, eivätkä ne sitten enää ole milloinkaan mustuneet, kun vanha sisään lämpiävä uunikin särettiin ja sijaan tehtiin uusi uloslämpivä, peltinieikka.

Vanhan uunin kivistä Pekka teki saunaan uuden kiukaan, ja niiden kanssa muuttivat sinne sirkatkin, koskapa niitä ei sen koommin enää ole tuvassa kuulunut. Isä on siitä hyvillään, mutta meille lapsille tulee välistä pitkinä talvi-iltoina entisiä aikoja ikävä, ja silloin me juoksemme sirkkoja kuuntelemaan Pekan luo saunaan, jossa hän yhä vielä pärettä polttaen iltojansa viettää.

SIPOLAN AAPON KOSIORETKI

I

On lauantai-ilta loppupuolella elokuuta. Loppuneet ovat viikon kiireiset leikkuutyöt; vasta kylpemästä tullut väki istuksii hämärässä tuvassa, ja somasti hohtavat kaikkien yllä puhtaat, valkoiset paidat. Etuikkunain ääressä miehet päätänsä sukivat, mikä luukammalla, mikä liinaharjalla, mutta karsinassa istuu naisväki ja hiuksiansa palmikoille laittelee. Jutellaan siinä ja tarinoidaan eikä ennen heretä, kuin höyryävä perunapata on liedeltä pöydälle siirtynyt. Paikallensa sitten kukin pöytään ehtii, eikä kotvalle muuta kuulu kuin piimän särpimistä ja tuoppien kolahtelemista pöydän honkaiseen pintaan. Mutta vähitellen kuorikoko kunkin edessä suurenemistaan suurenee ja padan mustanpaistava pohja käskee syömämiehiä herkeämään. Kohta nouseekin väki pöydästä ravittuna, ja pian kumpuaa miesten piipuista sinertävä savu kohden tuvan nokisia orsia. Uudistuu äskeinen puhekin, ja hilpeästi hyppelevät ajatukset sukkelain sanojen selässä, kun mieli on rauhainen ja tyyni ja lepopäivä vartoo.

Muut ovat jo aikoja äänessä olleet, mutta talon isäntä, harvapuheinen Aapo, ei suutaan avaa. Ei näytä muiden puheista huolivan eikä sekaudu niihin; istuu vain ääneti

pöydän päässä, piippunykä hampaissa, seinää vasten nojaten. Luulisi miehen melkein nukkuvan siinä, ellei rätisevä koppa ja pöllyävät savupilvet ilmoittaisi hänen henkensä työstä. Eipä kuitenkaan kukaan pidä lukua hänen äänettömyydestään, sillä tuommoinenhan on mies ollut jo melkein siitä pitäen, kun isä vainaja isännyytensä hänelle jätti ja itse muutti tuvan turvekaton alle asumaan. Eipä silti, että Aapo ennenkään olisi ketään puheellaan pulaan pannut. Pienuudesta pitäen on hän ollut harvasanainen ja ajatuksiaan muille uskomaton mies—ja siksi pä hänestä pitäjän mielipide useinkin arveli, että »jos hän ei juuri tuhmimpiakaan ole, niin eipä järin teräväpäinenkään».

Pahat kielet, jotka aina syitä löytävät jos mihin ja kaikkien asioista puhuvat eivätkä jätä hiljaistakaan rauhaan, ne kuitenkin yhä juttelivat, että Aapon alakuloisuuteen on syynä yksistään se, ettei hän saa millään lailla emäntää taloonsa. Rukkasia niitä on vain joka talosta satanut, vaikka Sipola on rikas talo, vaikka äidit ovat puolella olleet ja kanttori puhemiehenä.

Illan kuluessa alkoi Aapon piippu kuitenkin sammumistaan sammua, ja rupesipa mies tuosta vähitellen liikahtelemaan ja korvaansa miesten tarinoihin kallistamaan. Eivät ne häntä kuitenkaan tainneet erittäin huvittaa, koskapahan hän kohta muistutti miehiä, »etteiköhän maatamenon aika jo olisi käsissä, jos mieli huomenna kirkkoon nousta».

Eivätpä miehet nyt kuitenkaan maata joutaneet, sillä mökin Tuomas kertoeli parast'aikaa rosvotarinoita ja sanoipa erään nähneensäkin monena iltana talonsa ympärillä vainuavan. »Eikä

sitä Vahtikaan tahdo haukkua, mikä mies se sitten lieneekään.» Tuota kaikki pojat, jotka suummalla ovea istuivat, kovasti kummeksivat, renki Kalle kaikista enimmän, mutta toisilleen ne siinä silmää iskivät ja ajattelivat: »Taisipa se olla sen rosvo».

Ja jäipä kuin jäikin Aapokin hauskaa pakinoimista kuuntelemaan, ehdottipa vielä itsekin tuo harvapuheinen mies, että »sietäisihän siitä vallesmannille tieto antaa, koska niitä niin läämältään liikkuu». »Niinpähän taitaisi tehtävä olla», arveli tuohon Tuomas, mutta penkin päästä meinaili Kalle, että »eikö liene turhaa työtä—kyllä ne kinttunsa katsoo».

Siinä rupatellessa alkoi yö pimitä, ja vihdoinkin alkoi väki levolle hankkiutua. Nuttunsa kukin naulasta otti, heitti sen hartioilleen ja siirtyi, mikä aittaan, mikä tallin ylisille, mikä minnekin. Maata eivät kuitenkaan kaikki menneet, sillä olisitpahan pirtin perälasista katsahtanut tummalle pihalle, olisit ehkä huomannut valkohousuisia olennoita hiipimässä siellä. Nuttu korvissa kulkivat he seinämiä pitkin, kurkistellen nurkista järeille, mutta maantielle päästyään juoksivat he sen, minkä jalat kannattivat, lähimmäisen tienkäänteen suojaan. Tämä tällainen varovaisuus oli välttämätön Sipolan rengeille ja kasakoille, sillä Aapo oli kovin vihainen, ja sen hän heti kohta pani työstään pois, jonka tiesi yöjalassa kulkeneen.

Lopulta ei tupaan jäänyt muita kuin Aapo ja Tuomas, joka tämäkin, kopistettuaan »kahvit» piipustaan, alkoi haukotellen hakea nuttuaan naulasta. Mutta Aapo liikautti itseään lasin kohdalle ja kysäisi:

—Joko sitä aiotte levolle mennä?

—Jopahan se lie makuunkin aika—vanhaa enemmän nukuttaa kuin nuoria, ja jopa näkyvät pojatkin täältä urjenneen.—No, enhän saa nutustani selvää, mihinkähän sen paninkaan.

—Olisi minulla vielä hiukan puhelemista kanssanne.—
Muistattehan sitä äskeistä puhettamme pellolla?

—Muistan kaiketi. Kas, tuossahan on nuttu.—Ettäkö todenteolla aikoisit niinkuin naimapuuhiin ruveta.—No, tarvitsehan kunnan talo emännänkin.

—Sepä se on, sepä se on—äitikin alkaa jo käydä vanhanpuoliseksi, ja pitäisihän minunkin aikani naida.

—Niinpä niin—nuorra naida pitää, vaatii se siihen vielä vanhanakin, niinkuin sananlasku sanoo—emäntäähän tässä tarvittaisiin, joka talon kunnossa pitäisi. Vaan mahtaisiko tuosta meidän Annusta olla?

—Annun laista minä aina olen ajatellut ja miettinyt, joka ei tyhjää koreile eikä kopeile—ettehän pane vastaan, jos hän itse suostuu?

—Josko itse suostuu—sitä väliä minä en tiedä, niinkuin jo päivällä pellolla sanoin, nimittäin sitä tytön omaa mieltä tässä asiassa—mutta mikäpähän pitäisi! Olethan poikamies ja kelpo mies, niinkuin isäsikin ennen. Luulisipa tytön katsovan etuaan, kun pääsee taloon, mutta käskemään en mene enkä taas kieltämäänäkään, sillä en tuota ole ennenkään tehnyt, ja ovathan nuo tyttäreni muutkin miehelle päässeet, yhtä hyvin kuin rikkaampienkin lapset.—Parasta on, että itse käyt puheillaan.

Näin tarinoi tyytyväisenä Tuomas ukko, pisti piippunsa taskuun ja astua kyhnysteli verkalleen pirtistä porstuaan. Portaita myöten kohosi hän sitten porstuan yläsillalle, jonne hänellä oli vakituinen makuusija laitettu, kun hän Sipolassa päivätöitään teki. Ja nahkaset korvilleen vedettyään vaipui vanhus pian uneen.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.